

РЕЦЕНЗИЯ

върху дисертационен труд на тема:

**„Финансово-икономическа оценка на инвестициите във възобновяемп
енергийни източници в България“**

с автор **Мирослав Костадинов**, докт. № D010217179

от катедра „Финанси кредит“ при СА „Д. А. Ценов“

Основание за изготвяне на рецензия:

Заповед №359 / 02.06.2020 год. и Решения на научно жури
от заседание, проведено на 05.06.2020 год.

Форма на докторантура:

Редовна

Водеща обучението катедра:

Катедра „Финанси и кредит“ при Факултет „Финанси“

Научен ръководител:

Доц. д-р Стоян Проданов

Докторска програма:

„Финанси, парично обращение, кредит и застраховка (Финанси)“

1. Изпълнение на формалните изисквания за дисертационен труд и представяне на дисертанта

Представеният за оценка дисертационен труд е изготвен при спазване на стандартна рамка на изследване в три глави. В увода е развита проблемната област на изследване: актуалност, обект, предмет, теза, цел, задачи и методология. Заключениеето съдържа основните изводи и резултати.

Докт. Мирослав Костадинов е възпитаник на катедра „Финанси и кредит“ при СА „Д. А. Ценов“. През периода на обучението си в ОНС „Доктор“ е участвала в редица научни форуми и конференции, както и в проект „Развитие капацитета на студентите, докторантите, постдокторантите и младите учени за провеждане на иновативни научно-практически изследвания в областта на икономиката, администрацията и управлението“, като притежава над 15 сертификата за придобити компетенции. Семеен с едно дете.

2. Структурна преценка на разработката

Представеният дисертационен труд е в обем от 228 стр. Включва

въведение, три глави и заключение с представяне на основните резултати от дисертационния труд. Изведените са обобщения и са формулирани насоки за бъдещи изследвания по темата. Към разработката са представени приложения и библиографска справка по АРА стил, сред които са отразени и научни изследвания на катедрения колектив. В разработката са включени и представителен брой таблици и фигури.

В първа глава се прави обзор на теоретичните основи на възобновяемите енергийни източници и тяхната таксономия. Описва се и характеризира възникването и развитието на възобновяемите енергийни източници и ролята им за опазването на околната среда.

Във втора глава се поставя акцент върху възобновяемите енергийни източници в България и връзката им с държавния бюджет, същността и еволюцията на енергетиката, както и практико-приложните аспекти на развитието на ВЕИ-инвестициите, методите за оценка на инвестиционните проекти. Дефинира се ролята на ВЕИ за опазване на околната среда в глобален мащаб, развитието на енергийния пазар в България и Европейския съюз, както и поставените цели и задачи за подобряване на екологията чрез използването на алтернативна енергия. Впоследствие се изяснява методологията на използваните методи за финансово-икономическа оценка на ВЕИ-инвестиционните проекти.

В трета глава се апробират упоменатите методи за финансово-икономическа оценка на ВЕИ-инвестиционните проекти и се генерират резултати от направените изчисления на база използвани реални данни. Вследствие на апробираните резултати от използваните методи се проверява конкретната теза и се констатира потвърждаването или отхвърлянето на хипотезите.

Прегледът на използваните цитати, основното съдържание и библиографската справка позволява да се установи коректно спазване на изискванията за библиографско цитиране и библиографско описание (<http://www.uni-svishtov.bg/?page=page&id=71>). За регистър НАЦИД се отчитат 60 точки от публикации на автора.

3. Научна и съдържателна оценка на разработката

Обект в дисертационния труд е енергийният отрасъл на България и мястото на ВЕИ-проектите в него. Дисертацията е фокусирана върху проектите на ВЕИ в България, поради ключовата значимост на тези технологии и протичащите мащабни промени в енергийния сектор в

национален и глобален план, както и поради значението на ВЕИ-проектите за инвестиционната активност.

Предмет в разработката са иновационните ВЕИ-технологии и тяхното развитие в глобален и национален мащаб. Упоменатият предмет е избран поради глобалната значимост и непрекъснатото развитие в тази насока.

Основната **цел** е да се конкретизира нуждата от ВЕИ в индивидуален, национален и глобален план за производството на електрическа енергия и опазването на околната среда.

Основната изследователска теза представя ВЕИ-технологиите като благоприятна възможност за икономически подем и постигане на стабилност на енергийния пазар.

В защита на изследователската теза се акцентира върху становището, че е редно тези способности за добиване на енергия да заемат съществено място в диверсификацията на българския енергиен микс, което предполага възможност за постигане на стабилност на вътрешния пазар. Вследствие на това, българския енергиен сектор следва да заеме достойно място в европейския енергиен пазар, отговаряйки на новите изисквания за нисък въглероден отпечатък, да посрещне дългосрочно енергийните нужди на страната ни и да навлезе на нови пазари.

Поставени са и следните задачи :

- 1) Общата характеристика на ВЕИ като технология и предистория.
- 2) Анализ на законовата рамка за възобновяемите енергийни източници в Европа и България.
- 3) Анализ на ценовото равнище на енергията и механизма на енергийния пазар.
- 4) Разработване на приложение на дисконтов метод за оценка и регресионен анализ за изследване на връзката между БВП и инвестиционните проекти за зелена енергия.
- 5) Пазарен анализ на електроенергията, произведена от ВЕИ.
- 6) Финансов анализ на развитието на ВЕИ чрез индексния метод.
- 7) Експертно-аналитичен метод за управление на публичните проекти на ВЕИ.

4. Постигнати резултати и научни приноси

В дисертационния труд докт. Костадинов развива и доказва следните хипотези:

Хипотеза 1. Инвестирането във ВЕИ ще подобри перспективите пред националната икономиката, ще предостави екологично чист продукт, ще осигури конкурентоспособност.

Хипотеза 2. Водно електрическите централи (ВЕЦ) са ключов фактор, който би спомогнал за изграждане на ефективна и устойчива политика относно използването на природните ресурси, екология и зелена конкурентоспособност.

Хипотеза 3. Насърчаването на производството и внедряването на ВЕИ технологиите създават нормативно законови и финансови затруднения в националната икономика на България.

Хипотеза 4. Провежданата политика на Европейския съюз минимализира риска относно осъществяването на инвестиционните проекти на ВЕИ.

Хипотеза 5. Доказва се зависимост между инвестициите във ВЕИ и ръста на БВП.

Теоретичните изследвания и апробираните модели в дисертационния труд са позволили на автора да изведе следните приноси:

Първо. Доказано е виждането за пряка връзка между инвестирането във ВЕИ технологии за добиване на енергия с перспективите пред националната икономика. Оценено е, че всяка една инвестиция от икономическа гледна точка предопределя поемане на риск, в настоящия случай в отрасъла на енергетиката този риск е минимизиран поради провежданата политика на ЕС, а от друга осъществяването на процеса на инвестиране предначертава развитие на други отрасли и макрорегиони в националните икономики.

Второ. Чрез анализ и оценка на експертни мнения и глобални тенденции се доказва, че чрез ВЕИ на националния и международния пазар може да се осигури екологично чист продукт в подкрепа на конкурентоспособността на България. Това е така поради глобализацията на проблематиката относно изменението на климатичните условия и насърчаването от глобална гледна точка на употребата на все повече екопродукти. Увеличаването на дела на тези технологии в енергийния микс води до по-голям процент и на износа на тази енергия на пазара в ЕС и извън него.

Трето. Изведени са ключови метрични аргументи в подкрепа на виждането, че водоелектрическите централи са с водеща роля в България относно производството на зелена енергия. Това е така поради редица фактори, но на първо място е географското разположение и надморското

равнище на страната ни, която платформа за добиване на енергия е с най-голям относителен дял в България сред ВЕИ. Усъвършенстването ѝ в конкретика се явява надграждане на някои основни модули от една страна, а от друга, предначертава устойчивост и по-голям процент на ефективност при употребата ѝ.

Четвърто. На база на задълбочена оценка относно политиката и поемането на риск, засягащ инвестирането във ВЕИ технологични проекти, се прави извод, за наличие на политика, водена от ЕС, която е продиктувана от желанието да се намали негативното въздействие върху природата и в конкретика на екосистемите, които протичат в нея по естествен път. Отчетено, че благодарение на преференциалните правомощия от ЕС, съгласно които държавите са задължени да изкупуват произведената енергия от тази възобновяема платформа е налице възвръщаем инвестиционен процес, което минимализира риска от загуба и поставя този инвестициите в проекти на ВЕИ със статус, който е печеливш.

Пето. Чрез регресионен анализ е установена взаимовръзка между ръста на БВП и инвестициите във ВЕИ с оценка, че общата аналитична оценка на жизненоважния въпрос за развитието на ВЕИ технологии в България вече се приема с повече доверие от обществеността. Дадена е препоръка за предприемане на действия относно премахване на утежнените административни процедури и е изведен пример за внедряването на тези интердисциплинарни инженерни технологични постижения на ВЕИ в Дания.

5. Оценка на автореферата

Авторефератът е в обем от 49 стр. и изцяло съответства на изискванията за синтетично представяне на дисертационния труд. В него са посочени като самостоятелна справка шест авторски публикации, формиращи 70,00 точки, потвърждаващи над двукратно превишение спрямо националните изисквания от 30,00 точки по Правилника за прилагане на Закона за развитие на академичния състав в Република България. Заслужава адмирации участието с глава в монографичен труд на английски език: *Economic development and contributions of renewable energy source for environment in Bulgaria*, (2019), Monographic Almanac „ECONOMICS AND MANAGEMENT“: PhD STUDENTS' START-UP SCIENTIFIC RESEARCH, FABER. V. Tarnovo.

Заключение:

Представеният дисертационен труд за образователната и научна степен „доктор“ **притежава** изискваните по Правилника за РАС в СА „Д. А. Ценов“ количествени и качествени характеристики. Той съдържа научни и научноприложни резултати, които представляват принос в науката. Кандидатът притежава необходимите теоретични знания по съответната специалност и способности за самостоятелни научни изследвания.

Научният ръководител доц. д-р Стоян Проданов е извел на финалната права докторант с предизвикателна област за научно изследване.

Разработката има всички качества и завършеност за успешно присъждане на ОНС „Доктор“ на докт. Мирослав Костадинов с единодушно решение на научното жури!

08.07.2020 г.

Рецензент:

(Проф. д-р Андрей Захариев)